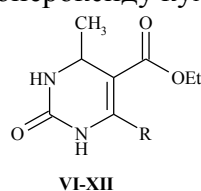
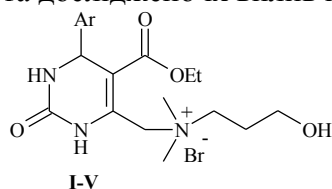

**ПОХІДНІ 3,4-ДИГІДРОПРИМІДИН-2-ОНУ
ЯК ІНГІБІТОРИ РОЗКЛАДУ ГІДРОПЕРОКСИДУ КУМЕНУ**

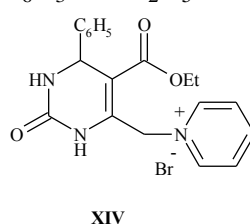
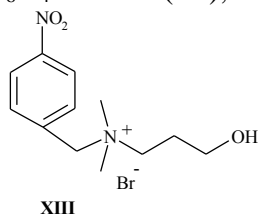
Бучковська О. С., Кошова Я. І., Єфтенєва Р. І., Лявинець О. С.
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
o.liavinets@chnu.edu.ua

Пошук нових типів ефективних антиоксидантів та вивчення механізму їх дії є важливим і актуальним завданням. Це зумовлено тим, що вони здатні сповільнювати або усувати небажані процеси вільно-радикального окиснення органічних речовин, утворення та перетворення пероксидних сполук. Однак висока токсичність багатьох фенольних та аміних антиоксидантів, недостатня ефективність, висока вартість є причинами їх обмеженого використання. Тому, незважаючи на широкий спектр уже відомих інгібіторів, пошук нових, ефективніших стабілізаторів окиснення продовжується. Перспективними у цьому плані виявилися похідні 3,4-дигідропіримідин-2-ону, які володіють широким спектром біологічної дії.

У даній роботі на основі реакції циклоконденсації Біджинеллі одержані сполуки, які відрізняються природою замісника у 4-ому та 6-ому положеннях дигідропіримідинового циклу, та досліджено їх вплив на розклад гідропероксиду кумену (ГПК).

Ar = C₆H₅ (I), 4-Cl-C₆H₄ (II), 4-Br-C₆H₄ (III), 4-CH₃O-C₆H₄ (IV), 4-O₂N-C₆H₄ (V);
R = CH₃ (VI), CH₂Cl (VII), CH₂Br (VIII), CH₂I (IX), CH₂-O-C₆H₅ (X),
CH₂-O-C₆H₄-4-CHO (XI), CH₂-O-C₆H₃-2-OC₂H₅-4-CHO (XII).

Сполуки (I-V) з амонійним угрупованням у 6-му положенні дигідропіримідинового циклу володіють гальмівною дією щодо розкладу ГПК. Причому у випадку I-IV, які містять у 4-му положенні фенільний замісник (I) або фенільний замісник з орієтантами I-го роду (II-IV), розклад ГПК сповільнюється приблизно в 1,5 рази, і не залежить від природи замісника. При використанні сполуки V розклад ГПК сповільнюється майже в 3,5 рази, тобто електроноакцепторні замісники посилюють гальмівну дію цих сполук. Дослідження сполуки XIII показало, що гальмування розкладу ГПК зумовлено як наявністю позитивно зарядженого амонійного нітрогену, так і дигідропіримідинового фрагменту в молекулах досліджуваних речовин. На основі дослідження сполуки XIV зроблено висновок, що природа четвертинного позитивно зарядженого атома нітрогену у структурі похідних 3,4-дигідропіримідин-2-ону не впливає на розклад ГПК. При дослідженні впливу сполук VI-XII на розклад ГПК встановлено, що уведення в алкіларильний радикал у 6-му положенні дигідропіримідинового циклу електроноакцепторних замісників посилює, а електронодонорних – послаблює їх гальмівну дію у даному процесі. Водночас за присутності сполуки IX розклад гідропероксиду кумену повністю гальмується. Помітний розклад ГПК спостерігається за концентрації сполуки IX 5,0·10⁻⁴ моль/л. Подальше зменшення концентрації IX призводить до підвищення швидкості розкладу.